

Európska kampaň EU – OSHA

„Zdravé pracoviská kontrolujú nebezpečné chemické látky“

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci (EU-OSHA) v rokoch 2018 až 2019 uskutoční celoeurópsku kampaň „Zdravé pracoviská kontrolujú nebezpečné chemické látky“ na podporu prevencie pred rizikami vyplývajúcimi z nebezpečných látok na pracoviskách. Cieľom je znížiť prítomnosť nebezpečných látok a mieru vystavenia týmto látkam na pracoviskách prostredníctvom zvyšovania povedomia o rizikách a účinných spôsoboch, ako im predchádzať.

Kampaň Zdravé pracoviská 2018 – 2019 má tieto hlavné ciele:

- **zvyšovať informovanosť o rizikách v dôsledku nebezpečných látok na pracovisku,**
- **podporovať kultúru prevencie s cieľom odstrániť riziká alebo ich účinne riadiť,**
- **dosiahnuť lepšie porozumenie rizikám spojeným s karcinogénmi,**
- **zamerať sa na pracovníkov s osobitnými potrebami a zraniteľných pracovníkov,**
- **poskytovať informácie o vývoji politík a príslušných právnych predpisoch.**

Od 22. októbra 2018 sa začína Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, v rámci ktorého Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Bardejove, Kuzmányho 18, dňa 24. 10. 2018 v čase od 8. 00 hod. do 15. 00 hod. uskutoční Deň otvorených dverí odboru preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie „Zdravé pracoviská kontrolujú nebezpečné chemické látky“. Pracovníci odboru preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie budú poskytovať poradenstvo pre zamestnávateľov ale aj zamestnancov v otázkach:

- právne predpisy týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s nebezpečnými chemickými látkami
- preventívne posúdenie zdravotných rizík z chemických faktorov,
- obmedzovanie pôsobenia zdraviu škodlivých nebezpečných chemických látok a ich negatívne pôsobenie na zdravie zamestnancov.

Na účely tejto kampane nebezpečná látka na pracovisku je akákoľvek látka v plynnom, kvapalnom alebo pevnom skupenstve vrátane aerosólov a výparov a pár, ktorá predstavuje riziko pre bezpečnosť a zdravie pracovníkov. Toto vymedzenie zahŕňa vyrábané chemikálie, látky, ktoré vznikajú v rámci procesu, ako napr. výfukové plyny zo vznetrových motorov alebo kremíkový prach a prirodzene sa vyskytujúce látky, ktoré sa používajú v pracovných procesoch, napr. ropa alebo prach z múky. Nebezpečné látky môžu spôsobovať mnoho rôznych typov poškodení, niektoré z nich môžu byť veľmi závažné. K poškodeniam spôsobeným nebezpečnými látkami môže dôjsť v dôsledku jedinej krátkej expozície alebo dlhodobej expozície alebo v dôsledku dlhodobej akumulácie látok v organizme. K tomu patria:

- dlhodobé vplyvy na zdravie, napríklad choroby dýchacích ciest (napr. astma, rinitída, azbestóza a silikóza), poškodenia vnútorných orgánov vrátane mozgu a nervového systému a rakoviny z povolania (napr. leukémia, rakovina pľúc, mezotelióm a rakovina nosovej dutiny);
- vplyvy na zdravie, ktoré môžu byť akútne alebo dlhodobé, ako napr. otrava, kožné choroby, reprodukčné problémy a vrodené chyby a alergie.

Z niektorých nebezpečných látok vyplývajú bezpečnostné riziká, napr. riziko požiaru, výbuchu alebo udusenía. Navyše nebezpečné látky bežne majú niektoré z týchto vlastností.

Okrem toho existujú rôzne „cesty“, prostredníctvom ktorých môžu byť pracovníci vystavení nebezpečným látkam. Niektoré látky sa môžu do organizmu dostať vdýchnutím alebo „inhaláciou“, zatiaľ čo iné sa môžu absorbovať cez pokožku. Pracovníci, ktorí pracujú „mokrou cestou“ (t. j. s použitím vody alebo rozpúšťadiel, ktoré môžu porušiť prirodzenú ochranu kože), sú obzvlášť ohrození touto cestou expozície. Nebezpečné látky môžu preniknúť do organizmu

požitím, napríklad keď pracovníci jedia alebo pijú na svojich pracoviskách, hoci je to zakázané, ak ich pracoviská sú kontaminované, alebo keď vdýchnu častice prachu a prehltnú ich. Ťažká fyzická práca alebo teplo tiež môžu zvýšiť riziká, ktoré vyplývajú z nebezpečných látok, pretože môžu zvýšiť ich absorpciu. K látkam, ktoré môžu spôsobiť dlhodobé poškodenie zdravia pracovníkov, patria karcinogény, ktoré sa vyskytujú pri mnohých pracovných situáciách. Práve riešenie rizík vyplývajúcich z týchto látok, je podľa strategického rámca EÚ prioritou Európskej únie (EÚ) v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci na obdobie rokov 2014 – 2020.

Na účinnú prevenciu je nevyhnutné posúdenie rizík, ktoré sa musí vykonať, aby sa určili všetky bezpečnostné a zdravotné riziká. Tri kroky ako kontrolovať nebezpečné látky:

1. Určenie nebezpečenstiev:

- vytvoriť zoznam látok/chemických produktov, ktoré sa používajú a vytvárajú na pracovisku
- zhromaždiť informácie o ujme, ktorú môžu spôsobiť, a o tom, ako k nej môže dôjsť, napríklad vo forme štítkov a kariet bezpečnostných údajov
- posúdiť, či sa používajú karcinogény alebo mutagény, pre ktoré platia prísnejšie pravidlá

2. Posúdenie expozície:

- identifikovať pracovníkov, ktorí môžu byť látkam vystavení, vrátane pracovníkov vykonávajúcich čistenie/upratovanie a údržbu
- posúdiť expozíciu pracovníkov z hľadiska druhu, intenzity, dĺžky, frekvencie expozície, a to aj so zohľadnením kombinácií expozícií
- posúdiť účinky v spojení s ďalšími rizikami, napríklad s rizikami požiaru, vstrebávania cez kožu alebo práce vo vlhku

3. Stanovenie opatrení:

- zoznam nebezpečenstiev možno následne použiť na vypracovanie akčného plánu a určenie osôb, ktoré ho majú vykonávať
- kontrolovať vykonávanie a vplyv opatrení

Zamestnávateľia musia stanoviť účinné preventívne a ochranné opatrenia. Nebezpečné látky a postupy by sa mali z pracovísk úplne odstrániť, napríklad navrhnutím nových pracovných postupov. Ak nie je možné ich odstrániť, je potrebné riadiť riziká na základe hierarchie preventívnych opatrení:

- skúsiť náhradne riešenie – bezpečné alebo menej škodlivé alternatívy
- technologické opatrenia – napríklad uzavretý systém, lokálne odvetrávanie výfukových plynov
- organizačné opatrenia – napríklad obmedzenie počtu pracovníkov, ktorí sú látkam vystavení alebo skrátenie času vystavenia
- prostriedky osobnej ochrany – používanie účinných osobných ochranných pracovných prostriedkov

Na efektívne posúdenie rizík a prevenciu je potrebné, aby samotní zamestnávateľia aj ich zamestnanci boli dobre informovaní a vyškolení. O posúdení rizík je potrebné konzultovať aj so zamestnancami, ako aj v prípade zmien týkajúcich sa látok, výrobkov a pracovných procesov v súvislosti s ich prácou.

Mgr. Helena Kroková
RÚVZ so sídlom v Bardejove